

Naar een boeddhistische revolutie?

Jan Jaap Sorber

Notes for a Buddhist Revolution

Professor David Loy is hoogleraar Ethiek, Religie en Maatschappij aan de Xavier University in Cincinnati. Hij beoefent reeds vele jaren zen en is geautoriseerd leraar in de Sambo Kyodan-traditie van het Japanse boeddhisme. Zijn meest recente boek is getiteld *Money, Sex, War, Karma: Notes for a Buddhist Revolution* (vertaling: *Geld, Seks, Oorlog, Karma: Notities voor een Boeddhistische Revolutie*, uitgeverij Kunchab, Brussel, 2008).

Op de achterflap van dit 130 pagina's tellende boekje lees ik o.a.: "Dit briljante werk biedt heldere en uitdagende inzichten in de oorzaken van de problemen waarmee de moderne mens en onze planeet wereldwijd geconfronteerd worden: tijd, geld, seks, veiligheid, oorlog, klimaatverandering, om er maar enkele te noemen. Welke antwoorden kan het boeddhisme het Westen (en de wereld) bieden, maar ook: hoe kan en moet het boeddhisme zich zelf aanpassen aan de noden van de mensen in een geglobaliseerde wereld? David Loy's 'boeddhistische revolutie' is niets minder dan een radicale omwenteling van de manier waarop we ons leven, onze cultuur, onze planeet en onze toekomst benaderen".

U begrijpt dat mijn nieuwsgierigheid gewekt was toen ik dit las, zeker met in het achterhoofd "Kopenhagen", Uruzgan, de "kredietcrisis" en zo meer.

Het boek loopt uit op het slothoofdstuk: "Notities voor een boeddhistische revolutie". In de daaraan voorafgaande (13) hoofdstukken schetst Loy aan de hand van de boeddhistische begrippen begeerte, kwaadwilligheid en verwarring een boeddhistisch perspectief op, wat hij noemt, de "geinstitutionaliseerde begeerte" (consumentisme en corporatisme), de "geinstitutionaliseerde kwaadwilligheid" (militarisme) en de "geinstitutionaliseerde verwarring" (media en propaganda). Dit alles vat hij samen in het begrip "sociale dukkha".

Hij zegt zich een meer "dharmische" maatschappij te kunnen voorstellen, waarin de instellingen vrijgevigheid en mededogen aanmoedigen, gegrond in wijsheid, die blijk geeft van onze onderlinge verbondenheid. Maar Loy blijkt uiteindelijk bescheiden, als het gaat om het bieden van oplossingen voor de grote problemen van onze samenleving, die primair van ecologische aard zijn. Het begrip "boeddhistische revolutie" is dan ook wel wat zwaar aangezet. Het moet ook niet gaan om het vormen van een nieuwe beweging, maar boeddhisten kunnen, samen met andere vormen van geëngageerde spiritualiteit, een waardevolle dimensie toevoegen aan de al bestaande bewegingen die ijveren voor vrede, sociale rechtvaardigheid en ecologische verantwoordelijkheid, aldus Loy.

En wat heeft het boeddhisme die bewegingen dan te bieden? In de eerste plaats: het belang van een spirituele praktijk, van individuele transformatie. Als we niet eerst onze eigen begeerte, kwaadwilligheid en verwarring transformeren, zullen onze pogingen om hun geinstitutionaliseerde vormen aan te pakken wellicht op niets (of erger) uitdraaien. Verder spreekt Loy onder meer van een verbintenis tot geweldloosheid (vanuit onze non-dualiteit met 'anderen', dus ook met wie we in een strijd verwickeld zijn) en van samen ontwaken (niemand kan helemaal ontwaakt zijn – ook de bodhisattva niet - als niet alle 'anderen' dat ook zijn).

Omdat in het boeddhisme de nadruk ligt op bevrijding van ons individuele bewustzijn uit de plekken waar het vast zit – dáár ligt met name de oplossing van dukkha – kunnen boeddhisten zich op maatschappelijk terrein het beste focussen op de plekken waar ons collectieve bewustzijn in de val zit en gemanipuleerd wordt. En dat zijn vooral de werelden van reclame en public relations (als voornaamste aanstichters van de “geïstitutionaliseerde verwarring”). De boeddhistische klemtoon zou vooral moeten liggen op de bevrijding van onze collectieve aandacht.

Reclame en public relations zijn bepalend voor de invloed van de grote bedrijven en daar ligt in feite het hart van het probleem. Loy stelt: “In werkelijkheid ziet de toekomst er somber uit als we geen manier vinden om de macht van de bedrijven te beteugelen”. Me dunkt dat de huidige financiële crisis dat nog eens extra duidelijk heeft gemaakt. (Een artikel, speciaal hierover, van dezelfde David Loy, is te vinden in Vorm en Leegte van september 2009; Loy ziet de crisis als kans om een meer boeddhistische economie te creëren!).

Het bovenstaande doet natuurlijk geen recht aan de diepgaande analyses van David Loy en de brede visie die hij ontwikkelt. Ik besluit dan ook maar met een aanbeveling van Frans Goetghebeur, de voorzitter van de Europese Boeddhistische Unie:

“Geld, Seks, Oorlog, Karma is een must voor al wie zich betrokken voelt bij het geluk van komende generaties. Boeddhisme op z’n best!”.

Jan Jaap Sorber

2010